Corinna Jerkin, University of Zagreb, Croatia

Hrvatski prijevodi priča Beatrix Potter

Abstract: Croatian Translations of Beatrix Potter's Stories

This paper describes Croatian translations of Beatrix Potter's works based on bibliographic and peritextual data and provides a comparative analysis of characters' names and two segments of the source text and its translations focusing on the selected tale. Seven different Potter's books including 27 different stories among themselves have been published in Croatian. There are multiple translations of six stories, four of which have two, and two have three translations. The comparative textual analysis focuses on Croatian translations of The Tale of Peter Rabbit, which is not only the most popular Potter's tale, but also the most frequently published in Croatian, translated three times. The analysis shows that the translations of characters' names are mostly domesticated and traceable in retranslations and that there are narrative-semantic shifts in the target texts in comparison with the source text.

Keywords: Beatrix Potter, children's literature, Croatian translations, character names, retranslations, The Tale of Peter Rabbit

1. Uvod

Spisateljica i ilustratorica Beatrix Potter (1866. – 1943.), klasik engleske i svjetske dječje književnosti (usp. Kümmerling-Meibauer 869), ubraja se među najveće dječje pisce (usp. Wall 157). Iako je međunarodno priznata i prepoznata zahvaljujući uvelike i prijevodima svojih djela, njezino je stvaralaštvo iz perspektive znanosti o prevođenju nedovoljno istraženo (Cocargeanu i sur. 374, 376).

Cilj je ovoga rada opisati prijevode djela B. Potter na hrvatski i otvoriti nova istraživačka pitanja u vezi s njima. Preciznije, istražiti (ponovne) prijevode i analizirati najobjavljivaniju priču B. Potter u

izdanjima na hrvatskome jeziku, The Tale of Peter Rabbit. Cilj je analize usporediti imena likova i odabrane segmente teksta u različitim hrvatskim prijevodima i s izvornikom.

Hrvatska prijevodna izdanja, utvrđena pretragom mrežnoga kataloga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i Knjižnica grada Zagreba, opisuju se na temelju bibliografskih podataka i periteksta. Utvrđuju se i pojave ponovnih prijevoda te odgovarajući polazni tekstovi pojedinih izdanja. U razmatranju imena likova u obzir se uzimaju rezultati istraživanja prijevoda priče na druge jezike, a analizom rješenja u hrvatskim prijevodima utvrđuje se motivacija pojedinih izbora. U segmentima teksta, koji su odabrani na temelju važnih promjena prethodno uočenih u prijevodima na druge jezike, ispituje se razina očuvanja pripovjednih značenja i pripovjednoga tona izvornika.

Prije opisa i analize hrvatskih izdanja navodi se kratak pregled relevantnih ranijih istraživanja.

2. Dosadašnja istraživanja prijevoda djela Beatrix Potter

Malobrojne su zasebne studije o prijevodima priča Beatrix Potter, ali svijest o važnosti prijevoda u kontekstu spisateljičina djela prisutna je i u monografijama o njezinu stvaralaštvu. Primjerice, Leslie Linder u monografiju o povijesti objavljivanja autoričinih priča uključio je povijest procesa prevođenja pojedinih priča na francuski od 1907., a u njemu je sudjelovala i književnica (264).

Dana Cocargeanu i suradnice utvrdile su postojanje prijevoda na pedeset i dvama jezicima i rasvijetlile sliku o prijevodima djela B. Potter u posljednjih stotinu godina.[1] Ukazale su i na Warneovu uključenost u objavljivanje i međunarodnih izdanja te na to da su američka izdanja s novim ilustracijama postala polaznim tekstom nekih prijevoda (387).

U zbornicima radova s konferencija Društva Beatrix Potter (The Beatrix Potter Society)[2] objavljeni su radovi o prijevodima na francuski (Coitit-Godfrey), japanski (Otsuki; Yoshida), litavski (Urba) i ruski (Demourova).

Margherita Ippolito istražila je prijevode kulturno osobitih jedinica (culture-specific items) („Translation of Culture-Specific Items”; usp. Franco Aixelá) u talijanskim prijevodima priča Beatrix Potter. Također je razmotrila pripovjednu interakciju između jezičnoga i slikovnoga diskursa u talijanskim prijevodima pojedinih priča u odnosu na izvornike i objasnila primjere narušenoga odnosa („The Relationship”).

Gisela Marcelo i Gisela Wirnitzer istražile su vlastita imena u prijevodima djela B. Potter na španjolski jezik.

Dana Cocargeanu provela je podrobna istraživanja rumunjskih izdanja priča B. Potter, i to vizualnih elemenata u rumunjskome prijevodu priče The Tale of Jemima Puddle-Duck („Off the Beaten Track"), prijevodnih izazova i strategija u vezi s prvim licenciranim rumunjskim prijevodom autoričinih priča („The Adventures") te tekstualnih i izvantekstualnih izazova u prevođenju njezinih priča uopće na rumunjski (Children's Literature).

Anne Ketola istražila je finske prijevode Petera Rabbita. Analizirala je kako različite verzije ilustracija (točnije tri: izvorne koje je načinila autorica te one koje potpisuju Cyndy Szekeres odnosno Lisa McCue) rekreiraju priču i jesu li slike utjecale na prevoditeljev izbor riječi („Translating Picturebooks"). Zatim, uspoređujući izvornik s finskim prijevodom iz 1967., pokazala je da su u finskome prijevodu dodani elementi straha. Kao mogući razlog za takve promjene i pomake u prijevodu ističe prevoditeljevo pogrešno tumačenje Petera Rabbita kao priče upozorenja, što je bila široko prihvaćena interpretacija i među istraživačima dječje književnosti prije pronalaska autoričina dnevnika („Petter Rabbit").

Iako dosad nisu provođena znanstvena istraživanja hrvatskih prijevoda djela B. Potter, potvrđen je određeni stručni interes za tu temu![3]

3. Hrvatski prijevodi priča Beatrix Potter: od knjižnica za male ruke do posrednoga prijevoda

Nakladnik Frederick Warne prvu je knjižicu B. Potter, The Tale of Peter Rabbit, objavio 1902., a do 1930. izdao je ukupno dvadeset i tri slikovnička naslova tzv. malih knjiga. Popis naslova i evidentiranih prijevoda na hrvatski prikazuje se u tablici 1. Ukupno su pronađena tri različita hrvatska prijevoda djela The Tale of Peter Rabbit (Božice Jakovlev, Ivanke Borovac i Snježane Božin) u četirima različitim izdanjima. Božica Jakovlev i Snježana Božin prevele su i The Tale of Mrs. Tittlemouse. Uz to, Jakovlev je prevela The Tale of Squirrel Nutkin i The Tale of Tom Kitten, a Božin The Tale of Benjamin Bunny i The Tale of the Flopsy Bunnies. Ivanka Borovac prevela je sve naslove, uključujući i četiri djela neobjavljena za autoričina života (Potter, Priče, 2002., 6).

Tablica 1. Prijevodi priča Beatrix Potter na hrvatski objavljeni samostalno ili u zbirci autoričinih priča

Naslov izvornoga djela i godina objavljivanja	Samostalne slikovnice, prev. Božica Jakovlev, 1998.	Priče, prev. Ivanka Borovac, 2002., 2003.	Avanture Petra Zecimira, prev. Ivanka Borovac, 2017.	Petar Zecimir: riznica priča, prev. Snježana Božin, 2018.
The Tale of Peter Rabbit, 1902.	Priča o Petru Zecimiru	„Priča o zecu Petru"	„Priča o Petru Zecimiru"	„Priča o Petru Zecimiru"
The Tale of Squirrel Nutkin, 1903.	Priča o vjevercu Orašaru	„Priča o vjeveriću Lješku"		
The Tailor of Gloucester, 1903.		„Glosterski krojač"		
The Tale of Benjamin Bunny, 1904.		„Priča o zeki Benjaminu"	„Priča o zeki Benjaminu"	„Priča o Benjaminu Zečiću"
The Tale of Two Bad Mice, 1904.		„Priča o dva zločesta miša"		
The Tale of Mrs. Tiggy-Winkle, 1905.		„Priča o Tiki-Piki"		
The Tale of The Pie and The Patty-Pan, 1905.		„Priča o piti i limenki paštete"		
The Tale of Mr. Jeremy Fisher, 1906.		„Priča o ribiču Jeremiji"		
The Story of A Fierce Bad Rabbit, 1906.		„Priča o divljem zlom zecu"		
The Story of Miss Moppet, 1906.		„Priča o mačkici Čupkici"		
The Tale of Tom Kitten, 1907.	Priča o Tomici Macanu	„Priča o mačiću Tomu"		
The Tale of Jemima Puddle-Duck, 1908.		„Priča o patki Jasmini"		
The Tale of Samuel Whiskers or The Roly-Poly Pudding, 1908.		„Priča o Samuelu Brki"		
The Tale of The Flopsy Bunnies, 1909.		„Priča o Flopsinim zečićima"	„Priča o Flopsinim zečićima"	„Priča o Zvrckinim zečićima"
The Tale of Ginger and Pickles, 1909.		„Priča o Riđem i Frki"		
The Tale of Mrs. Tittlemouse, 1910.	Priča o gospođi Mišredić	„Priča o mišici Mrvici"		„Priča o gospođi Mišredić"
The Tale of Timmy Tiptoes, 1911.		„Priča o Cici Cupkalu"		
The Tale of Mr. Tod, 1912.		„Priča o Liscu"	„Priča o Liscu"	
The Tale of Pigling Bland, 1913.		„Priča o praščiću Blažu"		
Appley Dapply's Nursery Rhymes, 1917.		„Pjesmice Aplice Daplice"		
The Tale of Johnny Town-Mouse, 1918.		„Priča o gradskom mišu Ivici"		
Cecily Parsley's Nursery Rhymes, 1922.		„Pjesmice Cecilije Peršin"		
The Tale of Little Pig Robinson, 1930.		„Priča o praščiću Robinsonu"		
Three Little Mice (neobjavljeno za autoričina života)		„Tri mišića"		
The Sly Old Cat (neobjavljeno za autoričina života)		„Lukava mačka"		

The Fox and the Stork (neobjavljeno za autoričina života)		„Lisac i roda“		
The Rabbit’s Christmas Party (neobjavljeno za autoričina života)		„Zečje božićno slavlje“		

Iz tablice 1. vidljivo je da je na hrvatskome jeziku objavljeno sedam naslova B. Potter, pri čemu su četiri priče objavljene kao zasebne knjižnice maloga formata (1998.). Uz ta četiri na hrvatskome su objavljena još tri naslova B. Potter, i to dvije zbirke četiriju priča (2017. i 2018.) te jedan naslov (objavljen u dvama jednakim izdanjima 2002. i 2003.) koji okuplja dvadeset i sedam autoričinih djela.

Hrvatskim čitateljima Beatrix Potter predstavljena je prvi put kasno (devedeset šest godina nakon izvornika) (usp. Narančić Kovač, „Prijevodi” 203), i to samo djelomično. U Algoritmovoj nakladi 1998. izišle su: Priča o Petru Zecimiru, Priča o Tomici Macanu, Priča o gospođi Mišredić i Priča o vjevercu Orašaru u prijevodu Božice Jakovlev. U njihovim impresumima navedene su godine izdanja polaznih tekstova: 1987. u Vjevercu Orašaru, 1995. u ostalim slikovnicama. Malim formatom i izgledom korica Algoritmova izdanja podsjećaju na izvornike objavljene u nakladi Fredericka Warnea,[4] odnosno slijede zamisao B. Potter o tome kakve bi trebale biti dječje knjige – dovoljno malene da ih mogu držati dječje ručice (Linder 95). Slična praksa okupljanja nekoliko priča zabilježena je i na izvornome jeziku, primjerice u prvome dijelu nakladničke cjeline Collect the World of Beatrix Potter (iz 1985.) (usp. mrežni katalog Britanske knjižnice) četiri su knjižice: Peter Rabbit, Mrs. Tittlemouse, Two Bad Mice i Squirrel Nutkin. U literaturi je opisana praksa istodobnoga izdavanja više knjižica B. Potter uz potporu same autorice, primjerice francuskih izdanja (usp. Linder 265). Na litavska je izdanja iz 1998. utjecao izdavač izvornika sugerirajući istodobno objavljivanje četiriju naslova (usp. Urba 81).

Knjiga naslovljena Priče u prijevodu Ivanke Borovac izišla je 2002. u nakladi Mozaik knjige. Drugo, nepromijenjeno izdanje uslijedilo je 2003. Osim svih priča koje su objavljivane u Warneovoj nakladi u malome formatu, zbirka uključuje četiri djela koja su ostala neobjavljena za autoričina života. To je izdanje opisano kao originalno i autorizirano. Knjiga je replika Warneova izdanja The Complete Tales iz 2002.,[5] objavljena povodom stote obljetnice prvoga objavljivanja Petera Rabbita. Korice (omot) hrvatskoga izdanja podsjećaju na ovitak (obložni papir) polaznoga teksta,[6] no razlike među njima zamjetne su u razmještaju, tipografiji, sadržaju itd. Hrvatsko izdanje, primjerice, izostavlja iz

naslova riječ complete („potpune”, „cjelovite”), očito ne smatrajući taj podatak relevantnim za ciljanu publiku. Hrvatskoj se publici ponajprije nude priče, a publici polazne kulture potpuni opus poznate autorice![7]

Sljedeće izdanje na hrvatskome pojavilo se 2017. godine pod naslovom Avanture Petra Zecimira. Riječ je o zbirci četiriju priča u kojima se pojavljuje taj lik: „Priča o Petru Zecimiru”, „Priča o zeki Benjaminu”, „Priča o Flopsinim zečićima” i „Priča o Liscu”. Iz opisa knjige na mrežnim stranicama nakladnika Mozaik knjige („Avanture Petra Zecimira”) može se iščitati da je to skraćeno izdanje njihova ranijega prijevoda iste prevoditeljice (Ivanke Borovac). Posebnost je tog izdanja što na predlistu i zalistu donosi kartu „Svijeta Beatrix Potter” s prebivalištima glavnih likova priča. U ranije bi se njihovo izdanje, koje okuplja sve priče, ta paratekstualna sastavnica odlično uklopila jer bi bila smislena i praktična. Ovako karta u okviru izdanja ne ispunjava cjelovitu svrhu, no može pozvati čitatelje na istraživanje i posezanje za drugim izdanjima. I ta je knjiga replika inozemnoga izdanja, onoga iz 2013., koje uključuje iste četiri priče, ali pod naslovom The Complete Adventures of Peter Rabbit [Cjelovite pustolovine Petra Zeca].[8] Ponovno se iz naslova izostavlja riječ complete u prijevodu na hrvatski.

Priče (2002.) i Avanture Petra Zecimira (2017.) većega su formata od malih knjižica objavljenih za autoričina života![9] Kako je riječ o replikama Warneovih izdanja, može se reći da je polazni tekst, ponajprije njegov peritekst, izmijenio izvorni izdavač, što utječe na posredovanje pripovijedi i čitateljsko iskustvo (usp. Cocargeanu, Children’s Literature 101).

Zbirku odabranih priča B. Potter objavilo je i Znanje 2018. pod naslovom Petar Zecimir: riznica priča. U njoj su: „Priča o Petru Zecimiru”, „Priča o Benjaminu Zečiću”, „Priča o Zvrckinim zečićima” i „Priča o gospođi Mišredić”. Prevoditeljica je Snježana Božin![10] Paratekstualna informacija u tome izdanju otkriva da je posrijedi posredni prijevod, odnosno neizravan prijevod s jezika posrednika (indirect translation) ili prijevod iz druge ruke (second-hand translation) (usp. Toury 130). To nije u skladu s aktualnim prijevodnim normama (usp. Pavlović 27, 123-32) jer je polazni tekst na engleskome, koji je globalni jezik (usp. Crystal), kojemu pripada hipersredišnje mjesto u globalnome jezičnom sustavu (usp. de Swaan). Također, već postoje prijevodi izvornika![11] Kao naslov izvornika u impresumu na stražnjoj strani korica naveden je engleski naslov (Peter Rabbit

Enchanting Stories). Takav naslov nije zabilježen u katalozima nacionalnih knjižnica anglofonih zemalja ni skupnim svjetskim mrežnim katalozima (npr. WorldCat), ali prepoznata su njemačka izdanja koja su vjerojatno poslužila kao predlošci za ovaj jedini hrvatski prijevod koji nije objavljen pod Warneovom licencijom. U njima su njemački prijevodi četiriju priča podijeljeni u dvije kategorije: Peter Hase & Benjamin Häschen i Die Flopsi-Häschen & Frau Tupfelmaus. Hrvatsko izdanje, dakle, sadržajno objedinjuje ta dva naslova, a izgled (grafičko oblikovanje) preuzima od naslova Peter Hase & Benjamin Häschen. Osobitost su toga izdanja ilustracije lošije kvalitete te jačih i neizvornih boja![12]

Obnovljeno zanimanje za B. Potter na hrvatskome 2017. i 2018., nakon desetljeća i pol pauze, zasigurno je povezano s pojavom filma Peter Rabbit redatelja Willa Glucka, distribuiranoga u Hrvatskoj pod naslovom Petar Zecimir.

4. Oblikovanje korpusa istraživanja

Priča za analizu odabrana je na temelju utvrđenih prijevoda i ponovnih prijevoda (retranslations) djela B. Potter na hrvatski. Ponovni je prijevod „drugi ili kasniji prijevod pojedinoga izvornog teksta na isti ciljni jezik”;[13] kako su ga definirale Kaisa Koskinen i Outi Paloposki („Retranslation” 294). Šest je djela doživjelo ponovni hrvatski prijevod ili više njih, što je razvidno iz tablice 1. Peter Rabbit i Mrs. Tittlemouse imaju dva ponovna prijevoda, a Benjamin Bunny, The Flopsy Bunnies, Squirrel Nutkin i Tom Kitten jedan ponovni prijevod. Za analizu je odabrana priča o Peteru Rabbitu kao jedna od najprevođenijih na hrvatski, ali i najobjavljivanija u Hrvatskoj i najpoznatija uopće. U korpus istraživanja, osim hrvatskih prijevoda, uključena su i relevantna izdanja na izvornome jeziku.

4.1. The Tale of Peter Rabbit: verzije polaznoga teksta

Polazni se tekst s vremenom mijenja zbog autorskih i uredničkih uplitanja, tiskarskih, tehnoloških ili političkih razloga (Koskinen i Paloposki, „Retranslation” 294), stoga se prije razmatranja odabranih aspekata prijevoda priče o Peteru Rabbitu na hrvatski jezik ukratko prikazuje razvoj izvornoga teksta oslanjajući se na spoznaje do kojih je došao Linder.

Povijest djela The Tale of Peter Rabbit službeno je započela 4. rujna 1893., kada je datirano slikopismo (picture letter) koje je B. Potter poslala Noelu Mooreu, sinu svoje guvernante Annie. Nekoliko godina kasnije B. Potter pripremila je rukopis buduće knjižice. Naslov je glasio The Tale of Peter Rabbit and Mr. McGregor's Garden, a uključivao je četrdeset dva crno-bijela crteža i jednu ilustraciju u boji. Rukopis je tijekom 1900. poslan na adrese najmanje šest potencijalnih izdavača, a nakon primljenih odbijenica Potter je priču naslova The Tale of Peter Rabbit objavila u vlastitoj nakladi 16. prosinca 1901. u 250 primjeraka. Veličina knjige bila je u skladu s njezinom zamisli o knjižicama prikladnima za dječje ručice, a jednu je ilustraciju morala izostaviti na zahtjev nakladnika (Linder 95). Knjižica je doživjela uspjeh, pa se uskoro odlučila za drugi otisak u dvjesto primjeraka s ponekim izmjenama u interpunkciji i tekstu (Linder 96).

Međutim, prije nego što je krenula u tisak, Frederick Warne pristao je objaviti priču i to s ilustracijama u boji (Linder 96). Warneovo izdanje bilo je gotovo jednako autoričinu, iako su izostavljene tri stranice teksta i još jedan odlomak te je promijenjena poneka riječ (Linder 102). Uključivalo je ukupno trideset i jedan crtež u boji (Linder 101). Nakon četvrtoga otiska izostavljene su četiri ilustracije (uključujući onu koja prikazuje Mrs. McGregor kako donosi pitu na stol[14] i omotnu ilustraciju), a dodani su oslikani predlist i zalist (Linder 109).

Za analizu hrvatskih izdanja koja se provodi u nastavku posebno je relevantna razlika u polaznim tekstovima koja se odnosi na ilustracije. Naime, o stogodišnjici objavljivanja djela, 2002., nakladnik Warne dodao je šest ilustracija: četiri koje su bile isključene zbog predlista i zalista i dvije koje isprva nisu bile uopće uvrštene (vidi bilješku izdavača u Potter, The Tale of Peter Rabbit, 2002., 5).

5. Analiza hrvatskih prijevoda

Poredbena analiza sastoji se od dvaju koraka. U prvome se provodi analiza prijevoda imena likova, a u drugome se analiziraju odabrani segmenti teksta priče. U skladu s odabranim korpusom analizi se podvrgavaju različiti hrvatski prijevodi djela The Tale of Peter Rabbit i odgovarajuće verzije polaznoga teksta.

5.1. Imena likova

Poticaji za istraživanje imena likova u hrvatskim prijevodima Petera Rabbita dvojaki su. Ponajprije, zastupljenost takvih istraživanja koja djelima B. Potter pristupaju iz traduktološke perspektive[15] pruža teorijski okvir i omogućava usporedbu prijevodnih rješenja u hrvatskim izdanjima s prijevodima na druge jezike. Zatim, analiza pokazuje praksu preuzimanja ili nepreuzimanja imena u ponovnim prijevodima i u novim izdanjima, čime se provjerava teza Koskinen i Paloposki da se pomnim čitanjem prvoga prijevoda i sljedećih prijevoda toga djela na isti jezik otkrivaju suptilne poveznice među njima, odnosno u ponovnim je prijevodima moguće detektirati glas prvoga prevoditelja iako definicije ponovnih prijevoda obično pretpostavljaju da je riječ o međusobno neovisnim tekstovima kojima je jedina dodirna točka zajednički polazni tekst („Anxieties" 25).

U tablici 2. popisana su imena likova koji se javljaju u priči o Peteru Rabbitu i njihova prijevodna rješenja u hrvatskim izdanjima. Imena su jednaka u svim izdanjima polaznoga teksta.Tablica 2. Imena likova u hrvatskim prijevodima djela The Tale of Peter Rabbit

Ime u izvorniku Potter, Beatrix. The Tale of Peter Rabbit	Priča o Petru Zecimiru, prev. Božica Jakovlev, 1998.	„Priča o zecu Petru". Priče, prev. Ivanka Borovac, 2002., 2003.	„Priča o Petru Zecimiru". Avanture Petra Zecimira, prev. Ivanka Borovac, 2017.	„Priča o Petru Zecimiru". Petar Zecimir: riznica priča, prev. Snježana Božin, 2018.
Peter Rabbit	Petar Zecimir	zec Petar	Petar Zecimir	Petar Zecimir
Flopsy	Zvrcka	Flopsi	Flopsi	Zvrcka
Mopsy	Bucka	Mopsi	Mopsi	Bucka
Cotton-tail	Vatorepka	Repkica	Repkica	Vatorepka
Mrs. Rabbit	gospođa Zecimir	mama zečica	mama zečica	gospođa Zecimir
Mr. McGregor	gospodin Gregor	gospodin Gregorec	gospodin Gregorec	gospodin Gregorec
Mrs. McGregor	gospođa Gregor	gospođa Gregorec	gospođa Gregorec	gospođa Gregorec
Benjamin Bunny	Florijan Zeko	zeko Benjamin	zeko Benjamin	Benjamin Zečić

Imena likova u prijevodima analiziraju se s obzirom na razlikovanje odomaćivanja i otuđivanja (Venuti, The Translator's Invisibility; Venuti, The Scandals; Koskinen)![16] Iz korespondencije B. Potter i nakladnika razvidno je spisateljičino nezadovoljstvo pokušajima prvih francuskih prijevoda (Linder). Čini se da je bila pobornica odomaćivanja jer je rukopis prvoga francuskog prijevoda ocijenila „preengleskim" te je izrazila mišljenje da bi Francuz ispričao priču u prezentu i s više uskličnika (Linder 264);[17] a i njezini zahtjevi za zamjenom imena likova francuskim inačicama (Linder 264-65) otkrivaju sklonost prilagođavanju prijevoda ciljnoj kulturi.

U četirima različitim hrvatskim izdanjima triju prevoditeljica nalaze se dva prijevodna rješenja imena lika Petera Rabbita, koja se odnose na dva izdanja iste prevoditeljice. Dakle, stvaralačko rješenje B. Jakovlev iz prvoga prijevoda priče iz 1998. („Petar Zecimir") nije preuzeto samo u izdanju iz 2018. koje to eksplicitno navodi,[18] već je prihvaćeno i u novijemu izdanju prijevoda I. Borovac, iz 2017., koja je u prvome prijevodu 2002. ponudila drukčije rješenje („zec Petar"). Je li pritom riječ o prevoditeljičinoj reviziji ili uredničkoj intervenciji, nije moguće utvrditi na temelju peritekstualnih informacija.[19]

Ime naslovnoga lika priče u izvorniku se sastoji od imena i prezimena, ime je antroponim, a prezime označava životinjsku vrstu.[20] U objema hrvatskim inačicama antroponim se pojavljuje u odomaćenu obliku „Petar". Drugi član imena naslovnoga junaka, Rabbit, postaje novotvoreno prezime „Zecimir" i pojavljuje se u trima izdanjima (iz 1998., 2017. i 2018.). U prijevodu I. Borovac iz 2002. uz kaputić (na razini priče) Petar je izgubio i prezime (na diskursnoj razini). U tome prijevodu drugi je član imena apelativ („zec") i u funkciji je apozicije koja pobliže određuje referenta označenoga antroponimom Petar.[21] Hrvatske prijevodne inačice imena naslovnoga lika, prema tome, pokazuju da se Peterovu prezimenu pristupa u načelu jednako kao u rumunjskim izdanjima, u kojima se ono ostvaruje kao opis (apelativ) ili konvencionalno prezime (usp. Cocargeanu, Children's Literature 220).

U razmatranjima litavskih rješenja problematizirana je njihova ispravnost s obzirom na značenja leksema rabbit i hare (usp. Urba 81). Iako bi se britanskoengleski leksem rabbit u hrvatskim prijevodima mogao zamijeniti hrvatskom istovrijednicom „kunić" (Bujas 716), ne čudi činjenica da su hrvatske prevoditeljice prednost dale „zecu". Zec je čestotniji pojam djeci bliži od kunića, a iako je riječ o dvjema različitim životinjskim vrstama, zamjena leksema nije neutemeljena jer je kunić „sisavac sličan zecu" (Veliki rječnik hrvatskoga 637). Osim toga, ilustracija Petera Rabbita također pokazuje da je riječ o pitomu kuniću. Neobično je što nijedna prevoditeljica ime nije prevela kao Petar Zec s obzirom na to da je proprijalizirani naziv životinjske vrste poznato hrvatsko prezime.

Otkuda, dakle, Zecimir u prvome hrvatskom prijevodu, ali i sljedećim prijevodnim izdanjima? Plauzibilno objašnjenje motivacije za novotvorenicu Zecimir može se pronaći u imenu Zekoslava Mrkve (Bugs Bunny), popularnoga lika iz crtanih filmova. U tvorbi novoga imena slijedio se njegov

tvorbeni način, ali umjesto od hipokoristika „zeko" pošlo se od opće imenice od koje je taj hipokoristik nastao, a umjesto dočetka „-slav" odabrano je „-mir", no značenja se tih dvaju morfema ionako često zamjenjuju (usp. Šimunović 144). Takva imena ne mogu, međutim, izbjeći aluzije na starohrvatsku vladarsku elitu u kojoj su obilno zastupljena (Šimunović 144).[22] Hrvatska prijevodna inačica „Petar Zecimir", prema tome, može imati ironijski prizvuk zbog nesklada između nestašnoga lika zeca i pridanoga mu imena u vladarskome stilu. No unatoč drukčijemu prizvuku od izvornika, rješenje „Petar Zecimir" dobro je prihvaćeno, na što ćemo se osvrnuti niže u tekstu. Možda je rješenje B. Jakovlev osiguralo dobru recepciju upravo zahvaljujući takvu prizvuku, uklapajući se na taj način u suptilnu ironiju kojom je prožeta izvorna priča.

Uvažavajući opasku Şehnaz Tahir Gürçağlar o nedostatnosti oslanjanja isključivo na paratekstualne informacije u istraživanjima prijevoda (115), informaciju o imenima likova na koricama izdanja iz 2018. (vidi bilješku 18) provjerili smo u tekstu. Pokazalo se da nije posve točna. Naime, kao što je vidljivo iz tabličnoga prikaza, samo su neka imena u izdanju iz 2018. (ime naslovnoga lika, njegovih sestara i majke) doista preuzeta iz prijevoda B. Jakovlev. Jedno je rješenje novo („Benjamin Zečić"), a dva su („gospodin Gregorec", „gospođa Gregorec") preuzeta iz prijevoda I. Borovac. To govori i u prilog spomenutoj tezi Koskinen i Paloposki („Anxieties" 25) jer su se utvrdile poveznice među različitim prijevodima.

U izvorniku se Petrova majka naziva Mrs. Rabbit. U hrvatskim prijevodima dvije su inačice: „gospođa Zecimir" (1998. i 2018. gdje se preuzima prvotno rješenje) i „mama zečica" (2002. i 2017.). „Gospođa Zecimir" izraz je značenjski bliži onomu iz izvornika nego druga hrvatska prijevodna inačica. Majka i sin, dakle, u izvorniku dijele prezime, a ta je poveznica izgubljena u prijevodima u nakladi Mozaik knjige prevođenjem sastavnice Rabbit kao opće imenice u odgovarajućim gramatičkim rodovima (2002.), odnosno nekonzistentnim rješenjima „Petar Zecimir" i „mama zečica" (2017.).

Imena Petrovih sestara u hrvatskim prijevodima pojavljuju se u dvjema inačicama. Flopsy se preimenuje u Zvrcku (1998., 2018.) ili se slovopisno prilagođava hrvatskomu jeziku postajući Flopsi (2002., 2017.). Slično, Mopsy postaje Bucka (1998., 2018.) odnosno Mopsi (2002., 2017.). Cotton-tail se u objema hrvatskim inačicama, Vatorepka (1998., 2018.) i Repkica (2002.), pojavljuje u odomaćenu obliku koji se (posve ili djelomično) temelji na doslovnome prijevodu izvornoga oblika.

Prevedena imena pritom više djeluju kao nadimci kućnih ljubimaca – za razliku od izvornoga oblika koji je jednak nazivu životinjske vrste.

Odomaćivanje je razvidno i u prenošenju imena Mr. i Mrs. McGregor na hrvatski. Oni se pojavljuju u dvjema inačicama, kao „gospodin i gospođa Gregor" te „gospodin i gospođa Gregorec". U objema je umjesto kratica g. i gđa prisutna puna riječ. Wallace upozorava na odabir škotskoga prezimena za Peterova suparnika (13), no čitatelji hrvatskih izdanja nemaju saznanja o njegovu podrijetlu, odnosno „škotskost" je iščeznula iz djela jer je izostavljen predmetak Mc. U jednoj inačici prezime iz izvornika preuzeto bez predmetka ujedno je i hrvatsko prezime („Gregor"), a u drugoj (u ostalim trima izdanjima) hrvatsko se prezime tvori dočetkom dodanim istoj osnovi („Gregorec"). Ipak, imena tih likova u hrvatskim prijevodima nisu isključivo odomaćena, nego je razvidno i otuđivanje jer se preuzima engleski običaj oslovljavanja s „gospodin" i „gospođa". U razgovornome kontekstu na hrvatskome kulturnom prostoru uobičajena je uporaba izraza „teta" i „barba" odnosno „striček" za imenovanje djeci nepoznatih osoba. Apozicije toga značenja, za izražavanje obiteljskih odnosa, dobili su likovi Mr. i Mrs. McGregor u španjolskome prijevodu (tío Gregorio y tía Gregoria) (Marcelo i Wirnitzer 168). Za razliku od toga, u finskome prijevodu prezime je dobilo značenje bogeymana, čudovišta kojim se straši djecu, što zasigurno utječe na cjelokupan dojam koji o priči stvaraju dječji čitatelji finskoga izdanja (usp. Ketola, „Peter Rabbit" 17).

Konačno, Benjamin Bunny u hrvatskim prijevodima ima tri inačice imena („Florijan Zeko", „zeko Benjamin" i „Benjamin Zečić"). U dvjema je zadržano osobno ime, koje je ujedno jednako hrvatskomu obliku koji se samo drukčije čita, a u jednoj je promijenjeno. U jednoj inačici uz njegovo ime stoji apozicija („zeko"), a u ostalima prezime jednaka ili slična oblika („Zeko", „Zečić"). Benjaminov se lik u literaturi posebno ističe u kontekstu intratekstualnih poveznica pojedinih priča u pojavljivanju istih likova. U razmatranjima prijevoda na francuski istaknuta je nekonzistentnost njegova imena u različitim pričama (Coitit-Godfrey 55).[23] U rumunjskim prijevodima Peter i Benjamin imaju jednako prezime (u značenju „mali zec"), pa Flopsynom udajom za Benjamina u priči Flopsy Bunnies promjena prezimena nije očita, a rodbinske se veze mijenjaju u odnosu na izvornik (Cocargeanu, Children's Literature 219). Imena Peterovih sestara u prijevodima na litavski prenesena su kao muška te Peter ima tri brata jer je litavski ekvivalent za riječ rabbit muškoga roda. Proizlazi da je u prevođenju bitno poznavati cjelokupan opus nekoga autora jer navedena

pogreška implicira promjene u drugim pričama, no kako priča Flopsy Bunnies tada nije bila prevedena na litavski, poteškoća se u tome trenutku nije pojavila (Urba 83). U hrvatskim prijevodima Petar (Zecimir) i Benjamin (Zečić) imaju različita prezimena ili apozicije („zec", „zeko"). U jednome prijevodu (2018.) Petrova sestra Zvrcka dobiva novo suprugovo prezime poslije udaje („Zečić"), a u drugome (2002.) Flopsi nema prezime.

Utvrdili smo da je najzastupljeniji prijevod imena naslovnoga lika Petar Zecimir. O njegovoj uvriježenosti najbolje svjedoči prihvaćanje toga oblika, odnosno odustajanje od prvotnoga rješenja iz 2002. u kasnijemu izdanju prijevoda Ivanke Borovac te zadržavanje imena u ponovnome prijevodu S. Božin (2018.), kao i u hrvatskoj inačici filmske adaptacije. Njegova uvriježenost i prepoznatljivost potvrđuju se i uporabom toga oblika u sekundarnoj literaturi.[24]

5.2. Odabrani segmenti teksta

5.2.1. Segment teksta o nesreći Peterova oca

Kratak segment teksta u kojemu majka upozorava zečiće da ne idu u vrt Mr. McGregora zbog sudbine koja je tamo snašla njihova oca (koji je završio kao obrok obitelji McGregor) tematizira se u literaturi o dječjoj književnosti. U izvornome izričaju Barbara Wall prepoznaje kompleksnu ironiju, između ostaloga i zbog nesklada sadržaja i izraza, odnosno tona iskaza Mrs. Rabbit (160). Maria Nikolajeva referiranje na nasilnu smrt kao na nezgodu, nesreću (an accident) prepoznaje kao tipični understatement, koji će vjerojatno prepoznati samo zreliji čitatelj (204) te se osvrće na osporavanu adaptaciju u izvornoj kulturi, onu Davida Hateleya iz 1987., gdje se mjesto „YOUR Father had an accident there; he was put in a pie by Mrs. McGregor" zamjenjuje ovim tekstom: „'Because he doesn't like rabbits,' (…) 'He will try to catch you'" (cit. u Nikolajeva 198).

Autori koji priči o Peteru Rabbitu pristupaju iz traduktološke perspektive uočili su velike promjene u odgovarajućim dijelovima pojedinih ciljnih tekstova. Primjerice, Nina Demourova primjećuje da je riječ the accident („nezgoda", „nesreća") u različitim ruskim izdanjima prevedena kao „velika nesreća", pri čemu je izgubljen humor izvornika (74). U ranome francuskom prijevodu iz 1921. i rumunjskome prijevodu iz 2013. primjenom prijevodne strategije eksplicitacije ili eksplikacije[25] verbalizira se da je otac ulovljen u vrtu (Cocargeanu „The Adventures" 208; Cocargeanu i sur. 382-

83), što je u polaznome tekstu samo implicitno sadržano. U tome francuskom prijevodu dodan je pridjev uz „nesreću" u značenju „užasna", „grozna", a značenje je intenzivirano dodacima u značenju „jadan" (otac) i „prokleti" (vrt) (Cocargeanu i sur. 382). Navedenim promjenama izvorni understatement prometnuo se u emotivniji, upozoravajući izraz u ciljnim tekstovima, zbog čega su ti tekstovi ostali uskraćeni za ironiju i osobit lakonski humor.

U tablici 3. objedinjene su hrvatske inačice odgovarajućega dijela teksta. Iako je moguće uočiti više razlika među pojedinim prijevodnim izdanjima, pozornost se posvećuje prijevodu imenice u značenju „nesreća".Tablica 3. Odabrani segment teksta (majčino upozorenje djeci da ne idu u vrt Mr. McGregora) u hrvatskim prijevodima. Tekst se vjerno prenosi uključujući interpunkciju.

Potter, Beatrix. The Tale of Peter Rabbit. Frederick Warne, 1902.	Priča o Petru Zecimiru, prev. Božica Jakovlev, 1998.	„Priča o zecu Petru". Priče, prev. Ivanka Borovac, 2002., 2003.	„Priča o Petru Zecimiru". Avanture Petra Zecimira, prev. Ivanka Borovac, 2017.	„Priča o Petru Zecimiru". Petar Zecimir: riznica priča, prev. Snježana Božin, 2018.
"NOW, my dears," said old Mrs. Rabbit one morning, "you may go into the fields or down the lane, but don't go into Mr. McGregor's garden. "YOUR Father had an accident there; he was put in a pie by Mrs. McGregor.	"Dječice moja draga", reče gospođa Zecimir jednog jutra "možete otići do polja ili prošetati niz puteljak, ali nikako ne ulazite u vrt gospodina Gregora! Vašeg je oca tamo snašla strašna nesreća — gospođa Gregor nadjenula je njime mesnu pitu."	"Sada, dragi moji", rekla je jednoga jutra mama zečica, smijete ići u polja i na puteljke, ali ne idite u vrt gospodina Gregorca. Vašem se ocu ondje dogodilo nešto strašno: gospođa Gregorec napravila je od njega pitu.	"Sada, dragi moji", rekla je jednoga jutra mama zečica, "smijete ići u polja i na puteljke, ali ne idite u vrt gospodina Gregorca. Vašem se ocu ondje dogodilo nešto strašno: gospođa Gregorec napravila je od njega pitu.	„Draga djeco", reče gospođa Zecimir jednog jutra, „sada se smijete ići igrati na polju i uz put, ali nikako ne smijete u vrt gospodina Gregoreca! Vaš je otac tamo doživio ružnu nesreću. Završio je u pašteti gospođe Gregorec."

U hrvatskim prijevodima također je došlo do značenjskoga pomaka i promjene pripovjedačeva stava/tona. U prvome prijevodu iz 1998. i posljednjemu (posrednom) prijevodu iz 2018. godine nesreći je dodan pridjev („strašna" odnosno „ružna"), a u prijevodnim izdanjima iz 2002. i 2017. imenica „nesreća" uopće nije prevedena, nego je protumačena kao „nešto strašno".

Kontrastivnom impostacijom odabranoga segmenta teksta uočena je i semantička razlika u posrednome prijevodu iz 2018. u odnosu na prethodna izdanja. U njemu je Peterov otac završio u pašteti umjesto u piti. Poznavanje različitih verzija polaznoga teksta pokazuje se stoga iznimno važnim za proces prevođenja.

5.2.2. Segment teksta o majčinu davanju kamilice Peteru umjesto večere

Na kraju priče majka stavi u krevet Petera, koji se ne osjeća dobro. Pripremi mu čaj od kamilice i da mu da popije jednu jušnu žlicu prije spavanja. Za razliku od njega, njegove sestre večeraju kupine i mlijeko. U literaturi se završetak priče tumači kao svojevrsna kazna za Petera zbog njegova neposluha (npr. Neumeyer 886; Nikolajeva 113-14), ali se i propituje predstavlja li majčin

čin kažnjavanje sina ili odraz majčinske brige i skrbi za dijete koje se jako uplašilo i prejelo toga dana (npr. Spitz 4). Pojedini autori ukazuju na ambivalentnost: iako površinski djeluje da je Peter kažnjen terorom u vrtu, trbuhoboljom i nesuosjećajnim postupanjem te večeri, čitatelj preispituje na čijoj je strani pripovjedač zbog ravnodušnoga tona pri opisivanju Peterove neposlušnosti (Mackey 6). Konačno, određeni autori prepoznaju subverzivnost Petera Rabbita (Lurie 96; Scott 29; Narančić Kovač, „Subversive Messages"), u ključu koje se može sagledati i završetak priče.

U razmatranome odlomku u rumunjskome prijevodu „Peter" je zamijenjen izrazom čije je značenje „nestašan sin", pri čemu je došlo do promjene pripovjedačeva emocionalnoga stava, odnosno do pojačavanja dojma u pripovijedanju (Cocargeanu, Children's Literature 228-29).

Finski dječji čitatelji lišeni su mogućnosti tumačenja završetka kao zadovoljavajućega. Naime, finski prevoditelj protumačio je čaj od kamilice kao kaznu s obzirom na to da je, nakon objašnjenja da je majka pripremila čaj da izliječi sina, dodao i tekst „Nastavi i pogodi je li se Peteru svidio čaj od kamilice! Ne, nije" (Ketola, „Peter Rabbit" 17). Pritom su pozicija i stav pripovjedača bitno promijenjeni.

Hrvatski prijevodi odabranoga segmenta teksta u različitim izdanjima donose se u tablici 4.Tablica 4. Odabrani segment teksta s kraja priče (majčino davanje kamilice i uskraćivanje večere Peteru)

Potter, Beatrix. The Tale of Peter Rabbit. Frederick Warne, 1902.	Priča o Petru Zecimiru, prev. Božica Jakovlev, 1998.	„Priča o zecu Petru". Priče, prev. Ivanka Borovac, 2002., 2003.	„Priča o Petru Zecimiru". Avanture Petra Zecimira, prev. Ivanka Borovac, 2017.	„Priča o Petru Zecimiru". Petar Zecimir: riznica priča, prev. Snježana Božin, 2018.
I AM sorry to say that Peter was not very well during the evening. His mother put him to bed, and made some camomile tea; and she gave a dose of it to Peter! "One table-spoonful to be taken at bed-time."	Sa žalošću moram reći da se Petar te večeri nije osjećao baš najbolje. Majka ga stavi u krevet i skuha čaj od kamilice. I ne samo to — Petar je morao popiti punu mjericu! "Jedna velika žlica prije spavanja."	Na žalost, moram vam reći da se Petar nije dobro osjećao te večeri. Mama ga je stavila u postelju i pripremila čaj od kamilice. Dala mu je propisanu količinu: "Jednu žlicu prije spavanja".	Na žalost, moram vam reći da se Petar nije dobro osjećao te večeri. Mama ga je stavila u postelju i pripremila čaj od kamilice. Dala mu je propisanu količinu: "Jednu žlicu prije spavanja".	Nažalost, moram reći da Petar te večeri nije baš prošao dobro. Majka ga je stavila u krevet, skuhala čaj od kamilice i dala mu da pije! „Jedna žlica prije spavanja."

U hrvatskim prijevodima također se prepoznaje prevoditeljska sklonost tumačenju završetka kao kazne u dvama prijevodima – i to u značenjskim pomacima i promjeni pripovjedačeva stava / pripovjednoga tona. U Algoritmovu izdanju iz 1998. dodan je tekst („I ne samo to") i naglašena je određena prisila i količina lijeka („Petar je morao popiti punu mjericu!"), čime se pripovjedač prijevoda udaljio od neutralnijega iskaza pripovjedača iz izvornika. Izvorni tekst u prijevodu koji je 2018. objavilo Znanje promijenjen je na način da se, umjesto izražavanja činjenice da Peteru nije bilo dobro, ističe i tumači da Peter nije dobro prošao.

6. Zaključak

Ovim radom utvrđena su i opisana hrvatska prijevodna izdanja priča B. Potter prema bibliografskim i peritekstualnim podatcima, zatim se zašlo u tekst hrvatskih prijevoda priče The Tale of Peter Rabbit na leksičkoj razini razmatrajući rješenja imena likova, a naposljetku su analizirani odabrani dijelovi hrvatskih prijevoda te priče, u kojima su uočeni značenjski pomaci i promjene u pripovjednome tonu.

Poredbeno kontekstualizirana analiza imena pokazala je, između ostaloga, prihvaćanje stvaralačkoga rješenja imena naslovnoga lika iz prvoga prijevoda u kasnijim prijevodima, no i supostojanje različitih prijevodnih rješenja (primjerice „Zvrcka" i „Flopsi", „Florijan Zeko" i „Benjamin Zečić"). Pritom se pokazalo da se glas prevoditelja prethodnih prijevoda može naslutiti u ponovnim prijevodima te da različiti prijevodi na isti jezik nisu međusobno neovisni (usp. Koskinen i Paloposki, „Anxieties").

Analiza primjera prijevoda odabranih segmenata teksta pokazala je da je pripovjedni ton promijenjen, tj. dodatno prilagođen zamišljenomu dječjem ciljnom čitatelju, što upućuje na potrebu razmatranja priče u cijelosti, pa i drugih priča, s obzirom na kategoriju pripovjedača i njegova odnosa prema prevoditeljevu glasu (usp. Schiavi; O'Sullivan), odnosno glasu pripovjedača u prijevodu.

Ovim su istraživanjem otvorena i nova istraživačka pitanja, primjerice o prijevodima imena likova u drugim pričama B. Potter, posebice s aspekta njihove intratekstualnosti i ponovnih prijevoda i u odnosu na peritekstualne elemente (primjerice, kartu svijeta B. Potter). Istraživački potencijal krije se u tzv. prijevodnim replikama, odnosno izdanjima na različitim jezicima koja neodoljivo podsjećaju jedna na druga.

Bibliografija

Assis Rosa, Alexandra i sur. „Theoretical, Methodological and Terminological Issues Regarding Indirect Translation: An Overview". Translation Studies, sv. 10, br. 2, 2017., str. 113-32.

„Avanture Petra Zecimira". Mozaik knjiga, 27. ožujka 2021., mozaik-knjiga.hr/proizvod/avanture-petra-zecimira/. Pristupljeno 18. studenoga 2020.

Beblje, Martina. Characters in Stories by Beatrix Potter. 2013. Učiteljski fakultet, Zagreb, diplomski rad.

Bujas, Željko. Veliki englesko-hrvatski rječnik. English-Croatian Dictionary. Nakladni zavod Globus, 1999.

Bukvić, Anda. „Slane slikovnice 1/5 – Avanture Petra Zecimira". U novoroditeljskom žanru, 28. kolovoza 2018., rockabyebyebaby.blogspot.com/2018/08/slane-slikovnice-15-avanture-petra.html. Pristupljeno 18. studenoga 2022.

Cocargeanu, Dana. „The Adventures of Peter Rabbit in Romania: Translation Challenges and Strategies". International Research in Children's Literature, sv. 7, br. 2, 2014., str. 198-212.

Cocargeanu, Dana., i sur. „Beatrix Potter: A Hundred Years in Translation". Children's Literature in Education, sv. 47, br. 4, 2016., str. 374-91.

Cocargeanu, Dana. Children's Literature across Space and Time: The Challenges of Translating Beatrix Potter's Tales into Romanian. 2015. Dublin City University, doktorska disertacija.

Cocargeanu, Dana. „Off the Beaten Track in Romanian Translation Studies. Translation for Children. Visual Elements in the Romanian Translation of The Tale of Jemima Puddle-Duck by Beatrix Potter". Proceedings of the International Conference Constructions of Identity (VII), uredili Adrian Radu i Casa Cărţii de Ştiinţă, 2014., str. 74-88.

Coitit-Godfrey, Janie. „Beatrix Potter in France". Beatrix Potter's Little Books: Beatrix Potter Studies V, uredile Enid Bassom, Rowena Knox i Irene Whalley uz pomoć Isabel Joseph, The Beatrix Potter Society, 1993., str. 51-58.

Crnković, Milan. Dječja književnost: priručnik za studente i nastavnike. Deveto izdanje. Školska knjiga, 1986.

Crnković, Milan., i Dubravka Težak. Povijest hrvatske dječje književnost od početaka do 1955. godine. Znanje, 2002.

Crystal, David. English as a Global Language. Cambridge University Press, 1997.

Demourova, Nina. „Peter Rabbit in Russian". Where Next, Peter Rabbit? Beatrix Potter Studies X, uredile Libby Joy i Judy Taylor, The Beatrix Potter Society, 2003., str. 69-75.

Favilli, Elena i Francesca Cavallo. Priče za laku noć za mlade buntovnice 2. Prevela Anda Bukvić Pažin, Znanje, 2018.

Franco Aixelá, Javier. „Culture-Specific Items in Translation". Translation, Power, Subversion, uredili Román Alvarez i M. Carmen-África Vidal, Multilingual Matters, 1996., str. 52-78.

Ippolito, Margherita. „The Relationship between Text and Illustrations: Translating Beatrix Potter's Little Books into Italian". Whose Story? Translating the Verbal and the Visual in Literature for Young Readers, uredile Maria González Davies i Riitta Oittinen, Cambridge Scholars Publishing, 2008., str. 85-96.

Ippolito, Margherita. „Translation of Culture-Specific Items in Children's Literature: The Case of Beatrix Potter". No Child is an Island: The Case for Children's Literature in Translation, uredio Pat Pinsent, Pied Piper Publishing, 2006., str. 107-18.

Kegalj, Jana i Sandra Tominac Coslovich. „Eksplicitacija, ekplicitnost [sic], eksplikacija – terminološki osvrt". Hieronymus 8, 2021., 82-94.

Ketola, Anne. „Peter Rabbit in the Garden of Terror: Patronizing the Reader in Picturebook Translation". Bookbird: A Journal of International Children's Literature, sv. 55, br. 3, 2017., str. 12-19.

Ketola, Anne. „Translating picturebooks: Re-examining interlingual and intersemiotic translation". Proceedings of DRS, 2016., str. 1179-90.

Koskinen, Kaisa. „Domestication, Foreignization and the Modulation of Affect". Domestication and Foreignization in Translation Studies, uredili Hannu Kemppanen, Marja Jänis i Alexandra Belikova, Frank & Timme, 2012., str. 13-32.

Koskinen, Kaisa i Outi Paloposki. „Anxieties of influence: The voice of the first translator in retranslation". Target, sv. 27, br. 1, 2015., str. 25-39.

Koskinen, Kaisa i Outi Paloposki. „Retranslation". Handbook of Translation Studies. Sv. 1, uredili Yves Gambier i Luc van Doorslaer, 2010., str. 294-98.

Kümmerling-Meibauer, Bettina. Klassiker der Kinder-und Jugendliteratur: Ein internationales Lexikon. Springer Verlag, 1999.

Lathey, Gillian. Translating Children's Literature. Routledge, 2016.

Linder, Leslie. A History of the Writings of Beatrix Potter Including Unpublished Work. Frederick Warne, 1971.

Lurie, Alison. Don't Tell the Grown-ups: Subversive Children's Literature. Little, Brown and Company, 1990.

Mackey, Margaret. The Case of Peter Rabbit: Changing Conditions of Literature for Children. Garland, 1998.

Marcelo, Gisela i Gisela Wirnitzer. „Sobre los nombres proprios en Beatrix Potter y su traducción". Estudios de Traducción, cultura, lengua y literatura. In memoriam Virgilio Moya Jiménez, uredili Isabel Pascua Febles, Bernadette Rey-Jouvin i Marcos Sarmiento Perez, Servicio de Publicaciones de la Universidad de las Palmas de Gran Canaria, 2008., str. 159-72.

Narančić Kovač, Smiljana. „Prijevodi kao susretišta hrvatske i anglofone dječje književnosti". Prijevodi dječje književnosti: pogled iz Hrvatske, uredile Smiljana Narančić Kovač i Ivana Milković, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, 2019., str. 167-224.

Narančić Kovač, Smiljana. „Subversive Messages between the Lines". The Child and the Book Conference. The Role of the Child as Citizen: Constructing Childhood through Agency and Activism, 26.–28. svibnja 2022., Valletta Campus, Malta. Izlaganje na konferenciji.

Neumeyer, Peter F. „A Structural Approach to the Study of Literature for Children". Elementary English, sv. 44, br. 8, 1967., str. 883-87.

Nikolajeva, Maria. Aesthetic Approaches to Children's Literature. An Introduction. The Scarecrow Press, 2005.

Otsuki, Ruriko M. „Beatrix Potter in Japan". Beatrix Potter's Little Books: Beatrix Potter Studies V, uredile Enid Bassom, Rowena Knox i Irene Whalley uz pomoć Isabel Joseph, The Beatrix Potter Society, 1993., str. 19-29.

O'Sullivan, Emer. „Narratology Meets Translation Studies, or, The Voice of the Translator in Children's Literature". Meta, sv. 48, br. 1-2, 2003., str. 197-207.

Pavlović, Nataša. Uvod u teorije prevođenja. Leykam international, 2015.

Peter Rabbit (Petar Zecimir). Režirao Will Gluck. Columbia Pictures, 2018.

Potter, Beatrix. Avanture Petra Zecimira. Prevela Ivanka Borovac, Mozaik knjiga, 2017.

Potter, Beatrix. The Complete Tales. Frederick Warne, 2002.

---. Die Flopsi-Häschen & Frau Tupfelmaus. Prevela Anne Ameling. Schwager & Steinlein Verlag GmbH, 2018.

---. Petar Zecimir: riznica priča. Prevela Snježana Bužin, Mozaik knjiga, 2018.

---. Peter Hase & Benjamin Häschen. Prevela Anne Ameling. Schwager & Steinlein Verlag GmbH, 2018.

---. Priča o gospođi Mišredić. Prevela Božica Jakovlev, Algoritam, 1998.

---. Priča o Petru Zecimiru. Prevela Božica Jakovlev, Algoritam, 1998.

---. Priča o Tomici Macanu. Prevela Božica Jakovlev, Algoritam, 1998.

---. Priča o vjevercu Orašaru. Prevela Božica Jakovlev, 1998.

---. Priče. Prevela Ivanka Borovac, Mozaik knjiga, 2002.

---. Priče. Prevela Ivanka Borovac, Mozaik knjiga, 2003.

---. The Tale of Peter Rabbit. Frederick Warne, 1902.

---. The Tale of Peter Rabbit. Frederick Warne, 2002.

Schiavi, Giuliana. „There is Always A Teller in a Tale". Target, sv. 8, br. 1, 1996., str. 1-21.

Scott, Carole. „An Unusual Hero: Perspective and Point of View in The Tale of Peter Rabbit". Beatrix Potter's Peter Rabbit: A Children's Classic at 100, uredila Margaret Mackey, The Children's Literature Association i The Scarecrow Press, 2000, str. 19-30.

Šimunović, Petar. Uvod u hrvatsko imenoslovlje. Golden marketing, 2009.

Spitz, Ellen Handler. Inside Picture Books. Yale University Press, 2000.

Swaan, Abram de. Words of the World: The Global Language System. Polity Press i Blackwell, 2001.

Tahir Gürçağlar, Şehnaz. „Paratexts". Handbook of Translation Studies. Sv. 2., uredili Yves Gambier i Luc van Doorslaer, 2011., str. 113-16.

Toury, Gideon. Descriptive Translation Studies–and Beyond. John Benjamins Publishing, 1995.

Urba, Kestutis. „The Perils Peter Rabbit Has Faced in Lithuania". Where Next, Peter Rabbit? Beatrix Potter Studies X, uredile Libby Joy i Judy Taylor, The Beatrix Potter Society, 2003., str. 79-85.

Veliki rječnik hrvatskoga standardnog jezika, glavna urednica Ljiljana Jojić. Školska knjiga, 2015.

Venuti, Lawrence. The Scandals of Translation: Towards an Ethics of Difference. Routledge, 1998.

Venuti, Lawrence. The Translator's Invisibility: A History of Translation. Routledge, 1995.

Wall, Barbara. The Narrator's Voice: The Dilemma of Children's Fiction. Palgrave Macmillan, 1991.

Wallace, George. „A Tale and a Tail: The Tale of Peter Rabbit". The Little Books: A Closer Look, The Beatrix Potter Society, 2012., str. 9-20.

Yoshida, Shin-ichi. „A Case of Distortions". Where Next, Peter Rabbit? Beatrix Potter Studies X, uredile Libby Joy i Judy Taylor, The Beatrix Potter Society, 2003., str. 75-78.

[1] Utvrđeno je da su za autoričina života objavljeni francuski, nizozemski, afrikaanski, španjolski, velški, njemački, švedski, bretonski i norveški prijevodi, da je japanska verzija Petera Rabbita iz 1906., u prijevodu Jire Matsukawe, naslovljena Otogi Shosetsu Itazurana kousagi [Bajka o zločestom zečiću] najraniji prijevod nekoga djela Beatrix Potter uopće, a talijanski prijevod R. C. Ruggierija iz 1909. drugi najraniji prijevod (Cocargeanu i sur. 380).

[2] Konferencije su održane u Amblesideu 1992. i 2002., potonja povodom stogodišnjice objavljivanja djela The Tale of Peter Rabbit.

[3] Martina Beblje u diplomskome radu razmotrila je hrvatske prijevode četiriju priča objavljenih 1998., a Anda Bukvić na blogu se dotaknula određenih prevoditeljskih rješenja i izazova u vezi s hrvatskim izdanjima priča.

[4] Format je Algoritmovih knjižica 143 mm x 108 mm, a dimenzije su prvih Warneovih izdanja: 138 (139) mm x 104 (105) mm (Linder 421-29).

[5] Prvo izdanje The Complete Tales objavljeno je 1989., revidirano 1997., a centenarijsko 2002. (vidi impresum u Potter, The Complete Tales 4).

[6] Ovitak je polaznoga teksta svjetloplave boje i sadrži više ilustracija u boji, a takve su i korice hrvatskoga izdanja koje ne sadrži ovitak. Za razliku od engleskoga ovitka i hrvatskih korica svjetloplave boje, korice su polaznoga teksta tamnoplave boje s tekstom i jednom središnjom ilustracijom u zlatotisku.

[7] Revidirano izdanje The Complete Tales objavljeno je u Francuskoj, Španjolskoj, Danskoj, Finskoj, Poljskoj, Sloveniji, Hrvatskoj, Litvi i Japanu (Cocargeanu, Children's Literature 117).

[8] Postoje i ranija izdanja toga engleskog naslova, ali u impresumu se navodi 2013. godina. Hrvatsko izdanje ima jednake korice kao englesko iz 2013., pa je očito to izdanje polazni tekst.

[9] Format je Priča 20 x 26 cm, a Avantura 21,5 x 28,5 cm.

[10] Na koricama je pogrešno, „Bužin".

[11] Posredni prijevodi, za koje se rabi i naziv relay translations, pojavljuju se u kulturno-povijesnim kontekstima kad izvorni tekst više nije dostupan ili je do njega teško doći, kad je poznavanje

polaznoga jezika rijetko u ciljnoj kulturi ili kad prijevod postane popularan toliko da zamuti podrijetlo izvornika (Lathey 124). Teorijska, metodološka i terminološka pitanja u vezi s neizravnim prijevodima ustanovile su Alexandra Assis Rosa i sur.

[12] Čini se da su ilustracije fotografirane jer se na koricama navodi sljedeći izvor fotografija: „Fotolia.com: Ranken, Ornament © Gizele; Blätter © borzebra".

[13] Prijevod je moj.

[14] Hrvatska izdanja iz 2002. i 2017. sadrže tu ilustraciju, koja se u engleskim izdanjima ponovno pojavila 2002. godine.

[15] U literaturi se analiziraju imena likova u pričama B. Potter u prijevodima na francuski (Linder; Coitit-Godfrey), litavski (Urba), španjolski (Marcelo i Wirnitzer), rumunjski (Cocargeanu, Children's Literature) i finski (Ketola, „Peter Rabbit").

[16] Koncepti odomaćivanja i otuđivanja u znanosti o prevođenju postali su posebno aktualnima kasnih 1990-ih, a najcitiraniji je autor Venuti (The Translator's Invisibility). Pojednostavljeno, odomaćivanje kao prijevodna strategija podrazumijeva približavanje teksta čitatelju, a otuđivanje približavanje čitatelja piscu zadržavanjem stranih elemenata iz polaznoga teksta (Koskinen 14-15). Za potrebe ovoga rada dovoljna je ta distinkcija, no za podrobnije proučavanje koncepata usp. početne definicije (Venuti, The Translator's Invisibility), revidirana objašnjenja (Venuti, The Scandals) i tumačenja Koskinen, koja drži da te dvije kategorije ne čine binarnu opoziciju nego su njihovi odnosi složeniji (17).

[17] Među više verzija različitih prevoditelja B. Potter je u prijevodima učiteljice Victorine Ballon prepoznala dobra rješenja (usp. Linder 265), a dorađene verzije, koje je Ballon načinila s kolegicom Jullienne Profichet, potaknule su raspravu autorice i prevoditeljice, ponajprije u vezi s imenima likova.

[18] Na stražnjim koricama prijevoda iz 2018. navedeno je da su „[i]mena likova preuzeta (…) iz izdanja priča Beatrix Potter koja je 1998. objavio Algoritam".

[19] U ostatak teksta nije se tako zadiralo. Promjene uključuju pisanje dviju početnih riječi velikim slovima, dodavanje navodnih znakova na jednome mjestu i drukčiji raspored teksta.

[20] Istraživači djela B. Potter ukazali su na biblijsko podrijetlo osobnoga imena naslovnoga lika (Wallace 12-13; Cocargeanu, Children's Literature 218) i primijetili su njegovu sličnost s autoričinim prezimenom (Wallace 12). Međutim, moguće je da je razlog izbora toga imena tek privlačan ritam izraza Peter Rabbit.

[21] Promjena reda riječi koja je pritom provedena uzrokovana je položajem te sintaktičke kategorije u neobilježenome redu riječi u hrvatskome jeziku.

[22] Šimunović navodi imena Budimir, Višeslav, Mislav, Trpimir, Zdeslav, Branimir, Tomislav, Krešimir, Miroslav, Držislav, Svetislav, Častimir, Zvonimir i dr.

[23] I B. Potter prigovorila je nedosljednomu prevođenju imena likova Benjamina Bunnyja i Mrs. Tittlemouse u različitim pričama jer se tako gubi povezanost priča i jedinstvenost „svijeta Beatrix Potter".

[24] Primjerice, u poglavlju o Beatrix Potter u Pričama za laku noć za mlade buntovnice 2 (Favilli i Cavallo) prevoditeljica A. Bukvić Pažin preuzima sva ostala rješenja imena likova iz Priča iz 2002., a odabire rješenje „Petar Zecimir" iz prijevoda iz 1998. Ipak, u literaturi supostoje i drugi oblici, npr. „Zeko Peter" (Crnković 57; Crnković i Težak 85) i „zeko Petar" (Crnković 175).

[25] Terminološki osvrt na navedene hrvatske nazive daju Kegalj i Tominac Coslovich.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License